

N:o 281.

Af Herr C. F. Ridderstad: Angående åtskilliga ändringar i 26 § af Riksdags-ordningen samt i och 28 §§ i Regeringsformen.

Redan vid riksdagen åren 1847 och 1848 väckte jag en motion, hvori jag föreslog att de mosaiska trosbekännarne skulle erhålla utvidgade medborgerliga rättigheter samt att en därför nödvändig förändring af den 28 § i Regeringsformen skulle beslutas.

Våra dagars civilisation har i allmänhet den stora uppgift att utjemna de orättvisor eller missförhållanden, som föregående tiders intoleranta och fördomsfulla kastanda legaliserat. Civilisationen är i detta fallet ett samvete, som icke kan, icke får lugna sig förr, än det utfört sitt värf.

Frågan har emellertid under årens lopp fått allt större och större omfång. I samma mån synkretsen vidgar sig för begreppet om rätt, vidgar den sig äfven för anspråket derpå. Numera gäller frågan icke heller endast och allenast de mosaiska trosbekännarnes undertryckta medborgerlighet, utan jemväl kristne — ehuru icke evangeliskt-lutherske — som befinna sig i samma läge.

Från förra riksdagen förelåg också ett förslag till grundlagsenlig behandling vid denna, hvori alla inom landet födda och bosatta främmande trosbekännare förordades att, med vissa undantag, men för öfrigt under samma vilkor, som infödda evangeliskt-lutherska statsmedlemmar, kunna befordras till tjänster och embeten.

Öfvertygad, som jag var, att Kamrarne med stark majoritet skulle bifalla den af Konstitutions-Utskottet förordade remissen, hoppades jag att derigenom se vägen liksom bättre beredd och röjd för stegets fullständiga uttagande, äfven med hänsyn till likställighet inför den politiska och konstitutionela rätten.

Till allmän glädje och tillfredsställelse förnam man vid ärendets behandling inom denna — den Andra — Kammaren, att blott en enda enstaka röst höjde sig emot förslaget; men med lika mycken smärta erfor man kort derpå, att Första Kammaren förkastat det, samt att reformen följaktligen för denna gången förfallit.

Hvad intryck denna oväntade utgång framkallat inom denna Kammare, som, med undantag af en röst, enhälligt skänkte förslaget sitt bifall, lär icke

kunna vara tvifvelaktigt. Inom landet och framför allt i utlandet torde intrycket ej heller blifva det gynnsammaste.

Stora principiela frågor äro likväl af beskaffenhet att motståndet icke slår med dem, utan fasthållre höjer dem i betydelse och vikt, icke förlamar dem, utan i stället ökar deras lifskraft och styrka.

Religionsfriheten eller samvetsfriheten är vårt tidehvarfs viktigaste spörsmål. Det är det problem, som inom alla bildade och fria stater i första rummet fordrar nöjaktig lösning. Det är också på grundvalen af denna frihet, som förevarande fråga står. Det är jemväl i dess namn och under dess banér, som den utkräver erkännande.

För att utreda och styrka religionsfrihetens principiela rätt, är det måhända behöfligt att utreda och styrka den verkliga grundsatsrätt, hvarpå samhället i allmänhet hvilat.

Den i Första Kammaren först uppträdande motståndaren till den föreslagna grundlagsförändringen förklarade, att Svenska "statsbyggnaden är uppförd på evangelisk-luthersk grund" och angaf i och med detsamma att alla samhällen stodo på kyrklig grund, hvarförutan han jemväl förmenade att eljest inga samhällen skulle hafva kunnat uppstå och utbilda sig.

Så är dock icke förhållandet. Flera stater finnas, som i sig upptaga och omfatta olika trosbekännelser, och deras antal synes med hvar dag stå i tillväxt. Nord-Amerikas Förenta Stater hafva föröfrigt hvarken uppstått eller utbildat sig på kyrklig grund och likväl blomstrat dessa stater på ett för alla öfriga folk efterföljansvärdt sätt. Den framkastade satsen förer oss också tillbaka till medeltiden, och icke framåt till våra dagar. Då medeltiden sträfvade med bål och brand, med svärd och spjut att intvinga folken i samma trosform, sträfvar vår tid med tankens frihet och rätt, med ordets upplysning och magt att gifva det andliga medvetandet ett allt större individuellt och personligt berättigande. Det ligger obestriddligen i öppen dag, att tron på Gud och på odödligheten höjer sig och oss öfver alla förgångliga samhällsformer. Den fortlevver jemväl sedan dessa — ofta nog — störtat in. Samhällets grundval är rätten, religionens är kärleken. Den förra lefver och förändrar sig med samhället: den sednare är oförgånglig, såsom det gudomliga, det andliga i vårt eget inre. Gerna erkänner jag, att, vid tillämpningen af rättsgrundssatsen, det religiösa elementet har ett viktigt inflytande, men bestrida vill jag, att detta bör eller får öfverskrida måttet af sin egen inneböende anda och kraft. Inkräktar det normerande i rättsligt afseende, således bestämmande på institutionernas område, så kastar det i och med detsamma af sig fridens och frihetens skrud, i stället iförande sig stridens och ofrihetens. I öfverensstämmelse med religionens egen inre höghet och sanning måste hvarje sannt religiöst sinne bekämpa detta. Må religionen få vara hvad den är, sig själf och intet annat. Dess herradöme är af andlig, icke verldslig natur. Men må

också Staten få vara hvad Staten är, ett på rättsgrunder hvilande kontrakt folk och menniskor emellan, bekräftadt till deras intelligenta och materiela förkofran och utveckling. I fråga om sådana medborgerliga rättigheter, för hvilka särskilda klassifikationer äro stadgade, blifver det alldeles origtigt att hemta bestämmelser från det individuella troslifvet, som icke blott kan skifta i oändlighet, utan föröfrigt är för Staten fullkomligt oåtkomligt. Och antaga vi det, så leder det oss äfven till ett förnuftigt användande af Statens alla tillgängliga personliga krafter, oberäknadt trosbekännelsen, de tillhöra.

Att den evangeliskt-lutherska bekännelsen — som en och annan antager, — skulle kunna lida af, för att ej säga undergräfvast, genom att i borgerligt hänseende tolererande upptaga och erkänna andra trosbekännelser, saknar, efter min öfvertygelse, allt rimligt stöd för sig. För mig vill detta antagande till och med synas såsom ett opåkalladt underkännande af vår kyrkas höga sanningar och otillbörlig fruktan för dessas uthållighet vid jemförelse med andra. Har icke protestantismen under världshistoriska och sekellånga strider redan pröfvat styrkan af sin inre lifskraft och bära icke dess vunna segrar tillräckligt vittnesbörd om dess sanningars verkliga värde? Har protestantismen ens kunnat blifva hvad den är, utan att ha genomgått dessa eldsprof? Omöjligt. Men likasåväl som striden har varit alla stora och heliga idéers och sanningars lifsvilkor, så förblifver den det äfvenledes allt framgent. Har också vår kyrka någon svag sida, så finnes den i dess isolerade ställning, i dess brist på rivalitet. All isolering verkar nemligen småningom förstelna. Vill man därför vår kyrka rätt väl, så gif landet trosfrihet. Den olika meningsskamp, som under sådana förhållanden möjligen kunde uppstå, skulle ingjuta nytt lif och ny kraft i trons former. Aldrig har korsets fana glänst härligare än då dess duk, sväfvande öfver Gustaf II Adolfs hufvud, utvecklades af och i stormen.

Detsamma Tyskland, på hvars fält den store troshjelden stridde för samvetsfriheten, har dragit mera nytta af hans grundsatser än vi.

”Skiljaktigheten emellan de kristna religionspartierna kan” — heter det i Tyska förbundsakten, 16 artikeln 1 momentet — ”icke blifva grund för någon skiljaktighet i åtnjutande af de medborgerliga och politiska rättigheterna.”

Alla i Tyskland bosatta kristna trosbekännare, hvilken olika kult de föröfrigt må tillhöra, proklamerast härmed borgerligt samhällsberättigade.

Beträffande särskildt de mosaiska trosbekännarne påstås från ett och annat håll, att deras trosbekännelse ej skulle stå väl tillsammans eller befinnas i fullkomlig harmoni med de kristna staternas högsta ändamål, hvadan det sålunda skulle vara farligt för Staten att inrymma åt dem fullständig medborgararätt.

Om jag emellertid i det föregående ställt statsbyggnaden på en riktig grundval, på samhällsrättens, så är påståendet på intet sätt hållbart. Då man hvarken bör eller kan identifiera stat och kyrka, så beror Statens riktighet eller

origtighet uteslutande af den judiska trosbekännelsens *praktiska* beskaffenhet och inflytande. Och från samhällsrättens synpunkt skall man förgäfvat söka i sagda trosbekännelse efter något bud, någon lära, någon moral, som strider emot Statens borgerliga ändamål och utveckling. Det är också helt naturligt. Hela den sedelag, hvarpå den kristna religionen hvilar, är ju ett arf från judarne, hvadan vi i det fallet befinna oss på samma botten, som de. För öfrigt föreskrifver äfven judarnes religion såsom oeftergifliga pligter: kärlek till nästan, gagnande verksamhet samt beredvillig undergifvenhet under Statens anordningar. Den ända till religiös vördnad gränsande fruktan, som judarne hysa för all edgång, är dessutom en borgerlig dygd, som få kristna till lika grad kunna tillmäta sig. I hvilka hänseenden skulle väl då den judiska sedoläran befinnas vådlig för det kristna samhället?

Men man stadnar icke i sina anmärkningar här. Man förebrår judarne en viss intolerans i deras nationalitet samt att deras sysselsättningar synas vara oförenliga med vilkoren för ett verkligt socialt lif.

Jag anser dessa anmärkningar emellertid knappast behöfva bemötas. Tänk oss de förföljelser och grymheter, hvarför de under många århundraden, för att ej säga årtusenden, varit blottställda, och man har uppslagsändan i sin hand till det egendomliga hos dem.

Inom alla de länder, der det borgerliga rättstillståndet vunnit fast fot, till och med inom länder, der detta på långt när icke ännu är fallet, utan styrelsesystemet snart sagdt utgör en motsats dertill, har intoleransen emot judarne också småningom måst gifva vika för sundare rättsbegrepp.

Sådant är förhållandet inom Frankrike, England, Nederländerna, Danmark och Schweitz samt till största delen i Tyskland, ja, till en viss del i Italien; till och med Österrike och Ryssland hafva visat sig tillgängliga dertill. En Rysk ukas medgifver nemligen alla de judar, som studerat vid universiteterna och blifvit graduerade, rättighet att tillträda civila embeten.

I de fem första af dessa stater, liksom i de Nord-amerikanska staterna, är judarnes likställighet med andra trosbekännare i alla afseenden fullständigt genomförd. I Frankfurt och Hamburg är förhållandet äfven sådant. Den faktiska följden häraf är också att judarne inom alla dessa länder funnit anställning i nästan alla det borgerliga samhället tillhörande rigtningar.

Sålunda förmärka vi inom de *högre statsambetena* i Frankrike, under tiden emellan Konung Ludvig Philips och Kejsar Napoleons regering, numera ledamoten af Pariserkammaren, Adolf Cremieux, såsom justitieminister.

Achille Fould har jemväl sedermera varit Frankrikes stats- och justitieminister. — I Holland har Godefroi varit justitieminister. Han afsade sig detta embete, då det för andra gången erbjöds honom. I närvarande stund är han medlem af högsta domstolen i Haag. I Baden blef för några veckor sedan juden Elsaeter utnämnd till handelsminister. I Wien tillbjöd man finansminister-platsen

åt Rothschild. Han fränsade sig dock anbudet. Vid Italienska legationen i Paris är Artoum anställd såsom legationssekreterare. Han deltog i fredsunderhandlingarne mellan Italien och Österrike. Bischofsheim, om hvilken tidningarne nyligen berättade, att han på egen bekostnad och med uppoffring af en million francs inrättade ett nytt Conservatorium i Paris, är jude och tillhör den diplomatiska korpsen. Han har nemligen varit sändebud för Hertigen af Coburg. Under det inbördes Nord-amerikanska kriget var Benjamin finansminister i Sydstaterna.

Inom den *högre civila administrationen* förmärka vi vidare såväl i Frankrike som Holland, i Preussen som Belgien, i Hannover som Baden judar anställda i alla möjliga befattningar. L. Hartog är statsprokurator i Amsterdam. Dr T. M. Asser är i Holland professor i den juridiska fakulteten, P. Anspach rådsherre vid kassationsdomstolen i Paris och Bedarrides generaladvokat. I Collège de France finnas ej mindre än 6 professorer af den mosaiska trosbekännelsen. Bland dessa må nämnas juden Munk, såsom Renan's efterträdare. Munk är nyligen afiden. Vid universitetet i Berlin finnas 5 judar anställda, i Bonn 2, i Breslau 2, i Königsberg 2, i Göttingen 2, i Heidelberg 2, i Bern 3, i Prag 2, i Wien 2, i Leipzig 1 o. s. v. Jag skulle kunna uppräknä ännu många flere, men de anförde torde vara nog.

Inom det *kommunala förtroende-området* finna vi de mosaiska trosbekännarne likaledes på det högsta erkända och använda. Såsom exempel derpå må nämnas i England juden Philips. Han var tvänne gånger lordmayor i London, samt innehade sålunda det högsta kommunala embetet i den största europeiska stad. Då Philips vid embetstidens slut frånträdde tjensten, erkändes offentlig att stadens angelägenheter aldrig blifvit bättre skötta än under hans ledning. I flera af Englands städer stå judar i spetsen för den högsta kommunala förvaltningen. Ej mindre än sex judar sitta i det Engelska underhuset; tvänne (en gång förut fyra) i den Preussiska andra kammaren; i Franska lagstiftande korpsen, äfvensom i Holländska generalstaterna finnas äfven judar. Nyligen blef Rothschild i Frankfurt vald till deputerad i den Preussiska kammaren. Härtill kommer att till och med Rysslands sjelfherrskare uti den Finlands ständer-församling nu förelagda landtdagsordningen föreslår, att valbarheten till församlingen skall vara oberoende af den kristna läran.

Äfven inom det *militära området* hafva judarne utmärkt sig. I det sista så kallade Krim-kriget kämpade judar med utmärkelse, dels såsom officerare, dels såsom soldater i den Franska arméen, — bland annat — emot egna stamförvandter inom den Ryska hären. I sistlidna årets krig stredo i de Österrikiska lederna 12,000 judar, i de Preussiska omkring 8,000 och i de Baijerska cirka 3,000 o. s. v., hvar och en till försvar för sitt fosterland. Under de Österrikiska fanorna stupade omkring 400 judar. Ett stort antal judar ha, efter att hafva på ett hedrande sätt deltagit i flera bataljer, blifvit dekorerade. Särskildt må nämnas

att

att kommandanten i Verona var en jude, äfvensom att en judisk soldat under sista Tyska fälttåget utnämndes af prinsen af Preussen på slagfältet till löjtnant därför att han eröfrade en fana, som Österrike under sjuåriga kriget bemäktigat sig af Preussarne. I Österrike är emancipationen fullständig i afseende på befordran inom militärståndet.

Inom *vetenskapens, skönlitteraturens och industriens område* har den judiska stammen att glädja sig öfver mer än många lysande namn. Jag vill dock ej trötta Kammaren med att här uppräknat dem. Säkert är att, om ett försök dertill ock gjordes, ett öfvervägande antal alltid skulle förgätas.

I stället må jag öfvergå till vårt eget land.

Stockholm eger i närvarande stund omkring 127,000 innevånare, af hvilka judarne utgöra ej mera än cirka 700.

Uteslutne som de varit icke allenast från det högsta medborgerliga förtroendet, riksdagsmannaskapet, utan desslikes utestängde från flertalet af Statens embeten och tjänster, har det område, inom hvilket de kunnat röra sig, varit ganska begränsadt. Men icke dessmindre hafva de, såvidt fältet varit öppet, ådagalagt att de, ej mindre än våra egna trosbekännare, nitiskt och kraftigt, redligt och allvarligt arbetat till det gemensamma fosterlandets gagn. Ibland detta fåtal af blott 700 individer hafva vi 3 privatläkare, flere skriftställare, 5 sujetter vid den Kongl. theatern, deribland regissören inberäknad, 3 konsuler, hvaraf en general-konsul, några jurister, allmänt erkända för lika mycken akademisk bildning som omdöme och arbetskraft, samt jemväl åtskilliga språklärare. Att industrien inom vårt land, i hvad de mosaiska trosbekännarne omfattat den, kraftigt utvecklats sig, är allmänt erkänt.

Men härtill kan man lägga något nästan ännu mera hedrande. Sedan 1782, då de första judarne inflyttade till Sverige, eller under en tiderymd af ej mindre än 85 år, har nemligen ännu ingen enda jude varit anklagad för några brott af större och svårare beskaffenhet. Men ännu mera: de lefva i allmänhet ett stilla och husligt familjelif, nöjda med den fredliga lycka, som det beskär, sållan ser man dem, om ens någonsin, öfverlastade på våra gator, — aldrig en tiggare. Att se en jude inför polisen är en sällsynthet. I sitt hushondevälde utmärka de sig fördelaktigt. De kristne, som betjena dem, kunna ej blifva bättre behandlade. Utan att få tillgodogöra sig några af statens lönetjänster, äro de lika företagsamme, som arbetsamme, och hvilket i sin ordning leder dem till oberoende och välstånd. Ännu aldrig hafva de för sina allmänna behof anlitat, eller sökt anlita, vare sig Statens eller kommunernas allmänna medel: sjelfve upprätthålla de såväl sitt presterskap som sin fattigvård.

Misstager jag mig icke alltför mycket, få de i viss mån, hvar och en inom sin församling, icke destomindre *bidraga* till det derinom befintliga evangeliskt-lutherska presterskapets aflöning.

Alldenstund den judiska befolkningens trosbekännelse icke befinner sig, — såsom t. ex. den katholska, — på kristlig botten, har jag trott mig något fullständigare böra framhålla detta folks skaplymne, seder och verksamhet. De anförda exemplen ådagalägga fullständigt de för samhället stora och gagnande krafter, som detta kring jorden spridda folk förmår att utveckla: gifver man det blott rättighet och frihet dertill.

Gemensamt dela dock alla, för vår Stats-kyrka främmande trosbekännare, vare sig de föröfrigt stödja sig på kristen eller mosaisk lag, samma öde, att i väsendtliga afseenden begränsas i sin statsborgerliga rätt.

För mig blifver det alltid ofattligt att man, med minsta skynt af rättvisa, sålunda kan bemöta och fortfarande synes vilja bemöta inom landet födde och bosatte, aktade, rättsiute, idoge och fredlige statsmedlemmar.

Öfver vårt fosterland, ett af Europas äldsta fria stater, kastar denna intolerans en mörk slagskugga.

Men meningsstriden härom har fortfarit mer än tillräckligt länge. I rättsbegreppens och humanitetens namn fordrar också landet nu frågans snara nöjaktiga, ja — fullständiga lösning. Alltsedan många riksdagar tillbaka har, på grund af väckta förslager, Konstitutions-Utskottet behandlat och förordat denna angelägenhet. Men man kan knappt säga att saken *gått* framåt, utan snarare blott *krupit*. Ännu i denna stund befinna vi oss nemligen nära nog lika långt ifrån målet som 1809. Visserligen hafva främmande trosbekännare tid efter annan tillerkänts tjenstetillträde vid inrättningar för slöjd och konst o. s. v., visserligen hafva de äfven i 7 och 14 §§ i sednast antagna Riksdags-ordning numera *valrätt* (i det förra fallet, för såvidt de äro stadsfullmäktige i större stad); men härmed är steget långt ifrån uttaget. Det viktigaste och väsendtligaste återstår: rättsanspråket på tillträde till Statens embeten och tjenester i allmänhet, äfvensom på fullkomligt politiskt och konstitutionelt berättigande att äfven tillgodonjuta *valbarhetens* fördelar. Förr än man medgifvit dem allt detta, har man gifvit föga eller intet. Oberäknadt att hvar och en inom landet född och bosatt främmande trosbekännare alltid måste djupt känna den medborgerliga orättvisa, som sålunda mot honom utöfvas; blifver förhållandet jemväl en berättigad anklagelse emot oss sjelfva, som svårligen skall kunna tillbakavisas eller vederläggas. Att utesluta hvem det än må vara, därför att han dyrkar det högsta väsendet på annat sätt än mängden omkring sig, från den statsborgerliga verksamheten, öfverensstämmer icke längre med en förnuftig uppfattning af samhällets bestämmelser. Trosmaryrernes tid är förbi, vi lefva i upplysningens, i rättsgrundsatsernas.

Sistlidne riksdags Konstitutions-Utskott ställde äfven frågan i Memorialet N:o 10, på en riktig ståndpunkt.

Utskottet yttrar nemligen bland annat deri: "Finnas inom en stat personer, genom sitt antal eller sin samhällsställning af någon betydighet, hvilka dock, i

följd af bestämda lagar helt och hållet eller till största delen hållas utestängde från den allmänna medborgerliga verksamheten, hvori de öfrige samhällsmedlemmarna deltaga, så måste härigenom inom Staten uppstå ett främmande element, en klass af samhällsmedlemmar, hvars intressen ej så fullt sammansmälta med det helas och hvars sträfvauden derföre alltid måste blifva i viss mån riktad å en förändring af det bestående, hvaraf dessa samhällsmedlemmar känna sig mer eller mindre tryckta. Statens eget välförstådda intresse" fortfar Utskottet — "fordrar således, att, så framt icke i den afvikande trosläran dogmer och bud ingå, som för dess bekännare omöjliggöra en verklig anslutning till Staten i medborgerligt hänseende, de inskränknningar i allmän medborgerlig verksamhet, som med afseende på viss trosbekännelse blifvit stadgade, må undanrödjas, för såvidt sådant kan ega rum, utan åsidosättande af samhällets högsta intresse, på det åtminstone i politiskt hänseende enhet och samverkan emellan alla samhällsmedlemmarna må vinnas. Billigheten synes ock fordra att de, som äro lagligen tillförbundne att medverka för en del af det medborgerliga livets uppgifter och vara behjelplice att bära dess materiela bördor, äfven må ega laglig möjlighet att deltaga i värden om samhällets allmänna angelägenheter och dess mera ideela intressen, samt i allmänhet åt detsamma få egna sin verksamhet på det sätt sådant, i följd af fallenhet, håg och förvärfvad skicklighet, bäst kan ske."

Detta Konstitutions-Utskottets utlåtande förutsätter otvifvelaktigt de grundsatsar, som jag redan angifvit, på samma gång det äfven utvisar på hvad punkt frågan sig nu befinner hos de upplyste, rättänkande och fördomsfrie.

På grund häraf, och hvad jag i öfrigt haft äran andraga, samt i stöd af 55 § Riksdags-ordningen, får jag derföre föreslå:

1:o) att § 26 i Riksdags-ordningen, som nu har följande lydelse:

"Riksdagsmannabefattningen kan endast utöfas af Svenska medborgare, som erkänna sig till kristen-protestantisk lära."

förändras derhän att §:ns *vilkorliga* slutmening utgår, då §:n skulle komma att lyda sålunda:

Riksdagsmannabefattning kan endast utöfas af Svenska medborgare.

För denna grundlagsförändring talar, oberäknadt hvad redan kan vara anfördt, äfven den grundsats, hvarpå vår konstitutiva författning nu hvilat. Den nuvarande Riksdags-ordningen och de föreskrifter, som deri bestämman villkoren för representationsrätten, stödja sig nemligen icke, såsom förr, på några mera ideela bestämmelser, utan på egendoms-institutionens alltid praktiskt hållbara och tillämpliga grundsats. Men har man en gång ställt statsbyggnaden på denna bas, så måste eganderätten — åtminstone inom de bestämda kategorierna, — också konsekvent erkännas. När Riksdags-ordningen säger, att den, som eger så och så myc-

ket, är på en och samma gång valberättigad och valbar, så måste den säga det till *alla*, som befinna sig i sådan ställning, och det utan undantag. Författningen gifver nemligen icke blott politisk betydelse åt hvar och en under vissa förmögenhetsvilkor, utan gifver på samma gång äfven dessa förmögenhetsvilkor ett politiskt värde. Satsen är allmän. Ingenting får eller bör kunna förrycka den. Sker det likväl, så är det, minst sagdt, ett orättfärdigt intrång, icke blott på den personliga rätten, utan jemväl på eganderätten. Dess obestridliga helgd lärer likväl ingen kunna underkänna. Ett sådant intrång — för att ej säga våldförande — begår man emellertid mot *alla* främmande trosbekännares ej blott personliga rätt, utan jemväl eganderätt, då man visserligen medgifver dem en del af rätten, nemligen *valrätten*, men beröfvar dem den bästa delen deraf, nemligen *valbarheten*.

För öfrigt, och i sammanhang med det föregående, får jag vidare föreslå:

2:o) att § 28. momentet 1, i Regeringsformen, som nu lyder sålunda:

1:o. Konungen eger — — — på deras börd: *Till civila tjänster inom Riket och till domarembeten må sådane män endast nämnas, som äro af den rena evangeliska läran, härifrån dock undantagna lärarebeställningar och öfriga tjänster vid inrättningar för slöjd och skön konst, äfvensom läkarebefattningar, till hvilka jemväl andre, än bekännare af den rena evangeliska läran kunna utnämnas o. s. v.*

mätte erhålla följande lydelse:

1:o. Konungen eger — — — på deras börd: *Till ecklesiastik embets- eller tjänsteman, till lärare i religion och kyrkohistoria vid universiteterna, äfvensom till lärare i enahanda ämnen i folkskolorna och vid elementarläroverken må ingen nämnas, som ej är af den rena evangeliska läran. Till öfriga embeten och tjänster, med det undantag i afseende ö Statsråd i Ecklesiastik-departementet, som i 4:de § af denna grundlag är stadgad, må bekännare af annan kristen tros-lära, äfvensom af den mosaiska, kunna utnämnas.*

I följd häraf får jag jemväl föreslå att § 4 i Regeringsformen, som nu lyder:

§ 4. Konungen — — — föreskrifver; *inhente dock i de fall, här nedanföre stadgas, underrättelse och råd af ett Stats-Råd, hvartill Konungen kallar och utnämner kunnige, erfarne, redlige och allmänt aktade, infödde Svenske män af den rena evangeliska läran.*

mätte erhålla följande ordalydelse:

§ 4. Konungen — — — föreskrifver; *inhente dock i de fall, här nedanföre stadgas, underrättelse och råd af ett Stats-*

Råd, hvar till Konungen kallar och utnämner kunnige, erfarne, redlige och allmänt aktade, infödde Svenske män.

Chefen och föredragande Statsrådet för Ecklesiastik-departementet skall tillhöra den rena evangeliska läran.

Såsom lätteligen torde bemärkas, har jag, i de förslag jag här framställt, endast förordat inom landet födde och bosatte främmande trosbekännares likställighet.

Ingen stat eger, efter min uppiättning, obetingad skyldighet att upptaga främlingar, utan är hon tvifvelsutan berättigad att dervid uppställa de vilkor, som hon för sin säkerhet och sitt skydd kan finna för godt. På denna sjelfbestämmerätt kan till och med hennes sjelfständighet bero. Deröfver kan ej heller någon med ringaste fog klaga. Vilkorens rättmätighet hvilar på den fria öfverenskommelsen. Men en annan sak är det med den inflyttades efterkommande. Ingen, hvarken staten eller den enskilde, kan emellertid kontrahera om ännu ofödda släktens politiska rätt. Lika litet som vi äro skyldige att erkänna och fasthålla oss vid förgångna släkters sociala och politiska förbindelser, lika litet äro efterkommande skydige att erkänna våra anordningar. Lagstiftaren måste, för olika tider och olika släkter, erkänna *närvarandet* såsom gränsen för sin magtbestämelse. Hvar och en inom landet född och bosatt tillhör derföre landet, icke längre till följd af kontraherade vilkor, utan till följd af en naturlig, en födseln åtföljande rätt. Såsom statsmedlem är han lika berättigad, som hvar och en annan.

C. F. Ridderstad.

Stockholm den 27 Februari 1867.

N:o 282.

Af Herr Henrik Hansson: Om ersättning för de särskilda rese- och traktamentskostnader. motionären måst vidkännas, med anledning deraf att annan person till en början förklarats vara riksdags-ombud för Ramsele och Sollefteå Tingslags valkrets.

Det torde vara Riksdagens herrar ledamöter väl bekant, att vid Riksdagens början inträffade det egna förhållandet, att tvänne representanter för valkretsen Ramsele och Sollefteå infunno sig här i Stockholm, nemligen Per Engman och